

Szerző
Farkas Attila Márton

Dátum
2026. febr. 09.

ESSZÉ

ARROBORI

MIT MONDHAT NEKÜNK EGY HÚSZ ÉVVEL EZELŐTTI KRITIKA?

[ARROBORI]

ARROBORI címmel indítunk új rovatot, amelyet a kötet szerzőjének írásával kezdünk.

Kerek húsz esztendeje jelent meg az [Arrobori](#), mely a rendszerváltás utáni Magyarország közbeszédének, közgondolkodásának kritikája, s egyúttal a rendszerkritikus alterglob baloldal egyik hazai megnyilvánulása akart lenni. Címét Hamvas Béla keserűen gúnyos írásának, az *Óda a huszadik századhoz* című groteszkjének képzelt párbeszédéből vettem, amikor is az intelligens utazó megkérdi az adott ország határőrét, hogy ott most épp mit hazudnak, s erre a válasz: arrobori. A halandzsaszó az ideológiát, pontosabban az elnyomó rezsim süket dumáját jelképezi. Az arrobori a szocializmus építése, az arrobori a keresztény-nemzeti állam, az arrobori a társadalmi haladás, az arrobori az árja birodalom, az arrobori a kommunista jövő, vagyis minden huszadik századból ismert jelszó, eszme, frázis összegző neve, s értelme pontosan ugyanannyi, mint ezeknek. Úgy láttam, a rendszerváltás nem szabadított meg bennünket ettől, csak a szocialista ember és a társadalmi haladás helyére a szabad piac és a verseny került, miközben szabad piac, verseny vagy valódi liberalizmus nagyjából pont annyi volt, mint korábban szocializmus és társadalmi haladás.

kioktató fölénnyel

Ezeknek az esszéknek a megírása valamiféle terápia volt a számomra, minthogy halálra idegesített, hogy ugyanazt a dögletes konformizmust, ugyanazt a típust, ugyanazt a tömegembert, ugyanazt a pribéket, ugyanazt a bármely rendszert és rezsimet kiszolgáló, szakértőnek avanszált megmondót látom triumfálni, mint 1989 előtt, ugyanazzal a magabiztos kioktató fölényrel, ugyanolyan megtanult sablonszövegekkel, mindennemű kritikus gondolkodás nélkül, a hatalmi erőtér biztos tudatában. Ez volt az elsődleges motivációm az írásra, de persze a mélységes viszolygás is a neoliberális globalizáció igazságtalan világától. Hiszen a versenytárs államszocializmus bukása után egyeduralkodónak maradt nemzetközi nagytőke bontogatta a jóléti államot, és restaurálta a Dickens elbeszéléseiből ismert régi jó vadkapitalizmust. Ennek itteni, félperifériás, gyarmatias megjelenése a politikusok és az akkor hegemon „balliberális” sajtó arbori-dumáiban – és az ország kifosztásában – még viszolygotóbb volt.

Az arbori tartalma tehát változott, hiszen varázsütésre mindenki antikommunista lett, a szocializmus elátkozója, Marx pedig démonnév, de ugyanazzal a kritikátlan szervilizmussal tálalva, s részben személy szerint is ugyanazoktól, akik korábban marxista-leninista keretben oktattak ki minden kételkedőt a szocializmus sikereiről és szükségszerűségéről. Ez a

reformszocialistának nevezett technokrata közeg olvasztotta magába azt a jobb sorsra érdemes értelmiséget is, mely korábban az államszocialista rezsim (pár magánzót leszámítva) egyetlen belföldi ellenzékének számított. Utóbbiak részéről ennek az alkunak az oka a félelem volt a jobboldaltól, s vele a háború előtti Magyarország szellemétől (s bebizonyosodott, hogy teljesen jogosan). Eredménye azonban, hogy alig maradt az országnak értelmisége, mert ugye, az értelmiségi védjegye a kritikus gondolkodás és a szellemi autonómia, nem pedig az automatikus besorolódás az épp aktuális arbori mögé. A negyven év szünet után újjáéledő jobboldal jelentős intellektuális deficittel küszködött, amiből mára erényt kovácsolva a tahóságot tette kulturális mércévé és referenciává.

máig érvényes

Fontos szempontnak tartottam akkor és most is, hogy a konformista sajátos időtlenséggel él, ez nem csupán típusának rendszereken átívelő változatlanságát jelenti, hanem azt az időtudatot is, mely a jelent a jövőre vetíti, minthogy azt hiszi, a rendszer örökké tart. Innen hallatlan magabiztossága, fölénye és arroganciája. Mondhatom és tehetem gátlástalanul, hiszen ez a rendszer örökké tart. Ezért könyvem – legnagyobb sajnálatomra – máig érvényes, dacára, hogy az ostromozott neoliberais globalizációnak és gyarmatias magyar változatának befellegzett, s úgy tűnik, már utóvédharcokra se nagyon telik tőle. Noha nem kár érte, azt álmomban sem gondoltam, hogy utána még szemetebb rendszer következik, mely az összes addigi komiszságot magába sűrítette – köztük a neoliberalizmus bizonyos elemeit. Ezt a mai arborit altrightnak nevezik, mely öndefiníciójával ellentétben nem konzervativizmus, semmiképp nem kereszténység, de még nemzetinek se mondható, hiszen éppúgy van egy gazember-internacionáléjuk, ahogyan létezik igen markáns alárendeltség a nagy hatalmi erőknek. Az altright a fasizmus, a poszt-posztmodern neobarbárság, a libertarianizmus és – hangozzék bármily furcsán – legfőbb ellensége és hivatkozási alapja: a woke sajátos elegye. Ennek honi lecsapódása a Nemzeti Együttműködés Rendszere, mely a magyar történelemből jól ismert, minden nagy írónk, költőnk és gondolkodónk által kárhóztatott feudális hagyománnyal és gyakorlattal gazdagítja az amúgy is színes kotyvalékot.

A NER alatt az addigi közéleti komformizmus kiegészült egy igen régen látott elemmel: a nyilvános, államilag támogatott verbális erőszakkal, s vele az állandó fenyegetettség érzésével. A szakértősi mellett megjelent – sőt, nagy teret hódított – a politikai bulvár és revolverajtó. A liberális érában a nem kívánatos véleményt és annak megfogalmazóját jobbra ignorálták és kirekesztették, mint „szalonképtelent” vagy jelentéktelent. Olykor kicsúfolták és megszegényítették, ha az illetőt a szokásosnál feltűnőbbnek, s ezért veszélyesebbnek találták. Most viszont még a ténylegesen jelentéktelen ellenlábast is kipécézik, hajtóvadászatot indítanak rá, mint egykor a nácik, hadd féljen mindenki, aki pofázik. Az elhallgatást felváltotta a karaktergyilkosság és az uszítás.

Ami a kötet konkrét tartalmát illeti: mik is voltak a legfőbb állításaim? Elsőként, hogy a rendszerváltás kudarcát részben a korábbi elit szemfüles részének vagyon- és hatalomátmentése okozta. Továbbgondolva talán kijelenthetjük, hogy ez a „sima átmenet” alapozta meg az állandósult állapotot, hogy itt semminek nincs felelőse és következménye. Talán az egyetlen ország vagyunk a térségben, ahol magas rangú politikust nem vontak felelősségre, noha a korrupció tekintetében folyamatosan élen járunk. Mi több, mára a korrupció a rendszer lényege lett.

Fejtegetem azt is, hogy a Werbőczytól eredő nemesi nacionalizmus általános kulturális mintakénti továbbélése lehetetlenné tette a plebejus nacionalizmus komolyabb befolyását és vele a társadalmi fejlődést. Továbbá, hogy az olyan szimptomák, mint a „zsidókérdés” (ami több és rémesebb a szimpla antiszemitizmusnál) hogyan mérgezi a tudatunkat akkor is, ha nem vesszük

észre, és ez más örökletes társadalmi és kulturális betegségekkel együtt miként teszi lehetetlenné, hogy valódi nemzetté váljunk.

”

neki engedelmes és tőle féltő

És láss csudát: mára nem csupán jogot nyert a feudális Magyarország magasztalása és a magyar progresszív hagyomány szinte teljes megtagadása (sőt, olykor explicit kárhoztatása), hanem a NER szabályos rendi társadalmat hozott létre, alig titkolva ezt a dicső tettét. Ez a feudális hierarchia nagyjából így néz ki: legfelül a kvázi uralkodó – nevezhetjük kormányzónak akár – a családjával, alatta a neki engedelmes és tőle féltő NER-bárók, utána a bármire kész „köznemesség” a pribékek széles hadának képében, majd a mindent tűrő, de engedelmes jobbágyság. S velük szemben az „idegenek”, az ország lehazaárulózott és majdhogynem másodrendű állampolgárként kezelt másik fele. Mindehhez a város- és értelmiségellenesség. Orbánék (akiknek fiatal nyugatos liberálisként legnagyobb volt a pofájuk a rendszerváltás idején) tulajdonképp visszrugdosták az országot és a társadalmat jó kétszáz-háromszáz évvel korábbra, legalábbis társadalmi és kulturális szempontból.

Véleményem szerint a NER nem új rend, nem holmi posztfasizmus, hanem a politikai magyar nemzet teljes megszűnte. Nem megszilárdulás, hanem egy bomlási folyamat végterméke. Amit csak igazolni látszik, hogy mára egyetlen közös nemzeti alakunk, eseményünk vagy ünnepünk sincs, vagyis a szimbolikus politizálás, illetve az emlékezetpolitika tökéletesen tükrözi a társadalmi valóságot.

Ugyanakkor a jelen világhelyzet – kissé avított kifejezéssel: korszellem – nem kedvez semmilyen állandóságnak, így a konzervativizmusnak, de még a stupid konzervativizmusnak sem. A keresztény-nemzeti konzervatív oldalról igen hamar kiderült, hogy se nem konzervatív, se nem

nemzeti, kereszténynek meg pláne nem keresztény, hanem egy családi-haveri vállalkozás, és mindent ennek rendel alá, legyen az a külpolitika, vallás, közös emlékezet, vagy épp a határon túli magyarok ügye. Minden fluid, az ideológiai alapvetés akár egy nap alatt változik a pillanatnyi érdekek megfelelően, s az egyetlen biztos pont Orbán Viktor személye. Az egyetlen morál pedig az az antimorál, amit Krisztus napi leköpésének nevezek, mivel itt már szinte hivatalos világnézet, legalábbis közmorál, hogy az erősnek mindenhez joga van, a gyengét el kell taposni, nem drága semmi, ha a hatalomról van szó, az árulás pedig olyan természetes, mint a lélegzetvétel, s akinek ez nem tetszik, az „moralizál” meg „jóemberkedik”.

reflektál és alapoz

Ugyanakkor nem tudom kizárólag a jelenlegi hatalmat kárhóztatni ezért. A NER csupán egy adott közegre és a magyar történelemre reflektál és alapoz, s aztán használja azt, ahogy és amíg lehet. Egyre inkább az a véleményem, hogy 1848-49 bukása eredményezte, hogy itt nem tudott kialakulni a modern európai nemzet, s szemben számos szomszéd országgal, ahol a plebejus nacionalizmus nyert teret, 1867 után a rendi társadalom regenerálódott (szociokulturálisan, nem jogilag). Az a magyar társadalom pedig, melyet ma annak nevezünk, ténylegesen az első világháborús összeomlás, a forradalmak és Trianon szülötte, de mindenestül.

Végezetül egy vallomás, mely viszont fontos szempont az olvasó számára, mert ha ezt nem érti, semmit nem ért. Az *Arrobóri* írása idején nagyon utáltam a liberális hegemoniát, a vele járó pökhendiséget és hazug „sosehalunkmeg” tudatot. De aránylag hamar rájöttem, hogy minden létező hegemoniát és az azzal járó pökhendiséget és a hamis „sosehalunkmeg-tudatot” utálok, megvetek és kártékonynak tartok. És ahogyan a kádári konformizmus és cinizmus alapozott meg az újkapitalizmusnak, s vele a magyar neoliberalizmusnak, úgy lett ez utóbbi alapja a NER-nek. Egyikből következett a másik, egyikre alapozott a másik. Az újabb automatikusan úgy jelenik meg, mint a korábbi antitézise, és rá alapozott a szónak abban az értelmében is, hogy az előző kurzustól a hasznosítható hatalomtechnikai fogásokat is elleste. Mindez azonban egyetlen bomlási folyamat különféle fázisainak is tekinthető.

[ARROBORI: letölthető e-könyv](#)

kép | vecteezy.com